

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглядаються методи здійснення та особливості державного регулювання інвестиційної діяльності з метою створення сприятливого інвестиційного клімату.

Ключові слова: інвестування, інвестиційна діяльність, державне регулювання, інвестиційна політика.

Пазенок А.С. Особенности государственного регулирования инвестиционной деятельности.

Аннотация. В статье рассматриваются методы осуществления и особенности государственного регулирования инвестиционной деятельности в условиях рыночной экономики.

Ключевые слова: инвестирование, инвестиционная деятельность, государственное регулирование, инвестиционная политика.

Pazенок A. Features of state regulation of investment activities.

Annotation. In this article have been analyzed features and methods of implementation of state regulation of investment activity in a market economy.

Key words: investing, investment, government regulation, the investment policy.

Основу соціально орієнтованої ринкової економіки, до створення якої прагне Україна, становлять відносини, пов'язані з інвестуванням. Від обсягів, якості інвестицій, ефективності інвестиційного процесу значною мірою залежить доля вітчизняної економіки, яка потребує значних коштів на структурну перебудову і підвищення ефективності усіх форм господарювання. Саме від стану та ефективності інвестиційної діяльності залежить створення розвинутої економічної системи і відповідно — підвищення рівня життя населення, забезпечення громадянам України гідних умов існування.

Міжнародний досвід виходу різних країн із глибокої і затяжної економічної кризи свідчить про те, що без залучення і ефективного використання великого вітчизняного чи іноземного капіталу структурна перебудова економіки неможлива. Таке становище пояснюється присутністю цілого ряду факторів, серед яких домінуюче становище займає неконкурентоздатність на світовому і внутрішньому ринку багатьох видів продукції, що прямо пов'язано з реконструкцією підприємств, пристосуванням їх до ринкової кон'юнктури, значним поліпшенням якості багатьох видів продукції. Слід відмітити, що економіка України із-за обмеженості коштів і значним зменшенням і подорожчанням кредитних ресурсів, вже довгий час функціонує в умовах інвестиційного голоду, внаслідок чого консервується технологічна відсталість.

Важливу роль в процесі поживлення інвестиційної діяльності відіграє її державне регулювання і стимулювання. Серед цих напрямів одним з найважливіших, безумовно, є інвестиційна політика держави, що повинна забезпечувати динаміку процесів розширеного відтворення господарської діяльності. Визначення її ключових засад та змісту пов'язане в свою чергу з формуванням узгодженої системи законодавства про інвестиційну діяльність, чітким окресленням завдань для органів державної влади та місцевого самоврядування в цій сфері, створенням дієвих механізмів та господарсько-правових засобів державного регулювання інвестиційних відносин, розробкою та впровадженням спеціальних режимів інвестиційної діяльності, різних за своєю конфігурацією.

Актуальність проблеми державного регулювання інвестиційної діяльності, удосконалення інвестиційного законодавства додатково визначається критичним рівнем зношеності більшості основних виробничих фондів суб'єктів господарювання, необхідністю проведення структурних змін в економіці під тиском світової конкуренції, наданням інвестиційним процесам інноваційного характеру для негайного підвищення конкурентоздатності національної економіки та національних товаровиробників та іншими надзвичайно гострими економічними чинниками. Одним з найважливіших чинників вирішення зазначених проблем є ефективна діяльність держави, головним напрямком якої в ринкових умовах виступає формування та реалізація інвестиційної політики.

Дослідження проблем інвестування економіки завжди знаходилося в центрі уваги як державних службовців так і широкого кола науковців. Це обумовлено тим, що інвестиції стосуються основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного росту в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макrorівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним з найбільш діючих механізмів соціально-економічних перетворень.

Проблемам державного регулювання інвестиційної діяльності присвячені праці провідних правознавців та економістів України, а також – Росії та інших зарубіжних країн, а саме: А. Г. Бобкової, О. М. Вінник, Н. Н. Вознесенської, Е. Дж. Долана, О. Р. Зельдіної, Г. Л. Знаменського, Л. Л. Ігоніної, О. Р. Кібенко,

В. М. Коссака, В. К. Мамутова, О. І. Онуфрієнка, О. П. Підцерковного, В. В. Поєдинок, О. С. Семерака, В. М. Стойки, Л. В. Таран, Д. Е. Федорчука, Р. Б. Шишки, В. С. Щербини.

Актуальним у даний час є поглиблене теоретичне дослідження ринкових форм і механізмів інвестиційної діяльності на всіх рівнях. Важливою проблемою виступає теоретичне обґрунтування критеріїв ефективності інвестиційних витрат, взаємозв'язку і взаємозумовленості капітальних вкладень і структурних зрушень в економіці, визначення пріоритетів у галузевій структурі інвестицій, а також усередині провідних народногосподарських сфер: основного виробництва (власне виробництва), виробничої та соціальної інфраструктур. Не меншого значення набуває також дослідження джерел і засобів формування інвестиційних ресурсів у сучасних умовах кризовою економіки в Україні, а також проблеми державного регулювання цього виду діяльності [1, с.26].

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики. Визначальним завданням державної політики у сфері інвестиційної діяльності є формування сприятливого інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат – це сукупність економічних, правових, регуляторних, політичних та інших факторів, які у кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання.

Державне регулювання інвестиційної політики визначається:

- показниками економічного і соціального розвитку України;
- регіональними програмами розвитку народного господарства;
- державним і місцевими бюджетами, передбаченими в них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності.

Державне регулювання інвестиційної діяльності згідно із ч.1 ст. 12 Закону України «Про інвестиційну діяльність» включає: управління державними інвестиціями; регулювання умов інвестиційної діяльності; контроль за здійсненням інвестування всіма інвесторами та іншими учасниками інвестиційної діяльності [2].

Управління державними інвестиціями здійснюється загальнодержавними та місцевими органами державної влади.

Управління державними інвестиціями включає планування, визначення умов і виконання конкретних дій щодо інвестування бюджетних і позабюджетних коштів. Основою для прийняття рішення про інвестування загальнодержавних бюджетних коштів є:

- прогнози економічного і соціального розвитку України;
- схеми розвитку і розміщення продуктивних сил;
- цільові науково-технічні і комплексні програми;
- техніко-економічні обґрунтування доцільності таких інвестицій.

Інвестиції є основою перебудови сектору матеріального виробництва, а тому держава повинна застосовувати весь комплекс економічних, правових та адміністративних засобів для подолання негативної тенденції скорочення обсягів інвестицій та підвищення інвестиційної активності. Усі методи державного регулювання інвестиційної діяльності є взаємозв'язаними, а тому застосування їх не може бути довільним. Кожна модель державної інвестиційної політики є певним поєднанням заходів та відповідних державних інститутів, що розробляють та реалізують ці заходи. Відповідність організаційних форм і методів державного регулювання інвестиційної діяльності залежить від стану розвитку ринкових відносин, структури економіки та конкретної економічної ситуації. Недостатнє врахування взаємовпливу різних заходів інвестиційної політики може суттєво обмежити їхню ефективність [3, с.35].

Державне регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється у різних формах: шляхом прямого (адміністративно-правового) та непрямого втручання в інвестиційну діяльність.

Одним із найважливіших прямих методів державного регулювання інвестиційної діяльності є обов'язкова комплексна державна експертиза інвестиційних програм та проєктів. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок затвердження інвестиційних програм і проєктів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи» від 11 квітня 2002 р. інвестиційні програми й проєкти будівництва незалежно від джерел фінансування підлягають обов'язковій комплексній державній експертизі у повному обсязі, крім об'єктів, затвердження проєктів будівництва яких не потребує висновку комплексної державної експертизи [4].

Держава гарантує стабільність умов здійснення інвестиційної діяльності, додержання прав і законних інтересів її суб'єктів. Умови договорів, укладених між суб'єктами інвестиційної діяльності, зберігають свою чинність на весь строк дії цих договорів і у випадках, коли після їх укладення законодавством (крім податкового, митного та валютного законодавства, а також законодавства з питань ліцензування певних видів господарської діяльності) встановлено умови, що погіршують становище суб'єктів або обмежують їх права, якщо вони не дійшли згоди про зміну умов договору.

Державні органи та їх посадові особи не мають права втручатися в діяльність суб'єктів інвестиційної діяльності, крім випадків, коли таке втручання допускається чинним законодавством і здійснюється в межах компетенції цих органів та посадових осіб.

Інвестиційну діяльність держава регулює і через захист інвестицій - це комплекс організаційних, технічних та правових заходів, спрямованих на створення умов, які сприяють збереженню інвестицій, досягненню цілі внесення інвестицій, ефективній діяльності об'єктів інвестування та реінвестування, захисту законних прав та інтересів інвесторів, у тому числі права на отримання прибутку (доходу) від інвестицій.

Держава гарантує захист інвестицій незалежно від форм власності, а також іноземних інвестицій. Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також міжнародними договорами України. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, що виключає застосування заходів дискримінаційного характеру, які могли б перешкодити управлінню інвестиціями, їх використанню та ліквідації, а також передбачаються умови й порядок вивозу вкладених цінностей і результатів інвестицій.

З метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій. Державні гарантії захисту інвестицій - це система правових норм, які спрямовані на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів (обов'язкових платежів). Державні гарантії захисту інвестицій не можуть бути скасовані або звужені стосовно інвестицій, здійснених у період дії цих гарантії.

Захист іноземних та вітчизняних інвестицій є важливим також у контексті економічного співробітництва України з Європейським Союзом. Згідно зі Спільною стратегією Європейського Союзу щодо України, яка була схвалена Європейською Радою 11 грудня 1999 року, залучення та захист внутрішніх та іноземних інвестицій відіграють ключову роль у розвитку України. У цьому контексті ЄС відзначає, що звинувачення в корупції та незадовільному управлінні завдають шкоди економічній репутації України. Союз підтримуватиме Україну в розвиткові та ухваленні економічної політики, необхідної для збільшення обсягів внутрішніх та іноземних інвестицій і виконання вимог іноземних кредиторів [5].

Основними формами непрямого регулювання державою інвестиційної діяльності є: створення відповідного інвестиційного середовища (політичного, економічного, правового, соціального), що передбачає, у свою чергу, крім створення певних економічних умов господарювання для суб'єктів інвестиційної діяльності й методи макроекономічного впливу на інтенсивність інвестування через бюджетно-податкову, грошово-кредитну, амортизаційну та інноваційну політики, а також політику сприяння залученню іноземних інвестицій.

Правова інвестиційна політика держави є складовою її загальної правової політики та водночас – інвестиційної політики і призначена забезпечити реалізацію економічних завдань останньої за допомогою формування відповідного нормативно-правового середовища інвестиційної діяльності шляхом організації правотворчого процесу із визначенням пріоритетів спрямованості правового регулювання та системи основних його правових засобів, механізмів та режимів з метою встановлення оптимального правового інвестиційного порядку. При формуванні правової інвестиційної політики має дотримуватися низка імперативних вимог щодо основних її об'єктів, які слід розглядати як принципи правової інвестиційної політики. Це:

- 1) обов'язковість та перманентність існування в державі правової інвестиційної політики;
- 2) забезпеченість функціонування правової інвестиційної політики механізмами юридичної відповідальності за порушення порядку її формування та реалізації;
- 3) забезпечення принципу інвестиційного плюралізму у функціонуванні та регулюванні усіх сегментів інвестиційного ринку;
- 4) забезпечення пріоритету інноваційного інвестування;
- 5) забезпечення пріоритету інвестування в об'єкти, що визнані державою стратегічними;
- 6) забезпечення пріоритету інвестування в об'єкти з повним циклом виробництва кінцевої продукції;
- 7) обмеження експорту інвестицій з України;
- 8) пропорційність правового забезпечення, зокрема, засобами державної підтримки, джерел формування інвестиційної пропозиції у відповідності до їх питомої ваги у функціонуванні інвестиційного ринку: - першочергове правове забезпечення процесу трансформації власних коштів підприємств у самоінвестиційний процес; - першочергове правове забезпечення процесу трансформації грошових коштів, що надходять в Україну від громадян, що працюють за кордоном, в інвестиційний потенціал; - першочергове правове забезпечення розвитку та концентрації капіталу інвестиційних посередників;
- 9) забезпечення активної ролі держави як регулятора, суб'єкта та учасника інвестиційних відносин;
- 10) забезпечення пріоритету оплатного характеру державних інвестицій;
- 11) забезпечення синергетики державного та приватного інвестування спільних інвестиційних проектів;
- 12) забезпечення іноземного інвестування в масштабні інвестиційні проекти в межах державно-приватного партнерства з застосуванням заходів протидії корупції;
- 13) забезпечення та посилення інвестиційної безпеки країни;
- 14) забезпечення моніторингу та контролю за іноземними інвестиціями в Україні та обсягом їх реального впливу на економіку країни;
- 15) забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків засобами державної підтримки;
- 16) забезпечення реалізації тільки тих інвестиційних проектів, що відповідають екологічним стандартам;
- 17) забезпечення синергетичного ефекту від системної взаємодії засобів інвестиційної політики та засобів інших напрямів економічної політики держави, зокрема структурно-галузевої, грошово-кредитної, податкової, амортизаційної тощо;
- 18) впровадження механізмів юридичної відповідальності органів державної влади та посадових осіб за невиконання завдань Державної Програми інвестиційного розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Бутузов В.М, Марущак А.І. Правові основи інвестиційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 256с.

2. Закон України „Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991р. зі змінами і доповненнями від 12.10.2010р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Державне регулювання економіки: Навч. посібник/ С.М.Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф.Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316с.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2010 року №735 «Деякі питання державного підприємства «Державна інвестиційна компанія». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України, яка була схвалена Європейською Радою 11 грудня 1999 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eu-directory.ea-ua.info/index>.

УДК 341+339+327 (045)

МІКІЧУРОВА О.В.,

Інститут міжнародних відносин НАУ,
викладач кафедри міжнародного права, аспірант

НЕОЛІБЕРАЛЬНА СВІТОВА ЕКОНОМІКА ЯК ДЖЕРЕЛО ГЛОБАЛЬНОГО ТЕРОРИСТИЧНОГО КОНФЛІКТУ

Анотація. В статті проаналізовано становлення, розвиток та правові основи сучасних міжнародних економічних відносин, визначено основні соціально-економічні причини поширення міжнародного тероризму, що породжені неоліберальним підходом до міжнародного економічного співробітництва.

Ключові слова: неолібералізм, міжнародне економічне право, глобалізація, конфліктогенність, тероризм.

Микичурова О.В. Неoliberalная мировая экономика как источник глобального террористического конфликта

Аннотация. В статье проанализировано становление, развитие и правовые основы современных международных экономических отношений, определены основные социально-экономические причины распространения международного терроризма, которые порождены неоліберальным подходом к международному экономическому сотрудничеству.

Ключевые слова: неоліберализм, международное экономическое право, глобализация, конфликтотенность, терроризм.

Mikichurova O.V. Neoliberal world economic as source of the global terrorist conflict

Annotation. In article is analysed formation, development and legal bases of modern international relations, are determined main social-economic reasons of the spreading the international terrorism which induced by neoliberal approach to international economic cooperation.

Keywords: neoliberalism, international economic law, globalization, conflict, terrorism.

Постановка проблеми: В умовах ХХІ ст. людство зіткнулось з безліччю глобальних проблем, які потребують спільних зусиль світової спільноти для їх подолання, а саме: проблема війни та миру, екологічна, продовольча, демографічна та енергетична проблема та інші. Нині міжнародні економічні відносини побудовані на засадах неолібералізму. Окремі держави прагнуть до гегемонії, безперечного лідерства та збагачення на міжнародній арені, інші – не в змозі забезпечити своїм громадян прийнятний рівень життя через бідність та неможливість виправити своє скрутне становище в рамках нинішнього міжнародного економічного права через що вони беруться до активної збройної боротьби, що виходить за рамки права, а саме – до терористичної боротьби. Причини поширення цього негативного явища є комплексними, але, на мою думку, містяться вони в самих основах побудови міжнародних економічних відносин на неоліберальних засадах.

Ціллю статті є доведення причинності міжнародного тероризму у недоліках сучасної організаційно-правової основи міжнародного економічного співробітництва, що полягає в неоліберальних засадах цього співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: В статті використовуються дослідження в галузі світової економіки: А. І. Михайлушкіна, А. П. Кіреєва, Н. І. Гражевської, О.Г. Білоруса, та інші., в сфері міжнародного тероризму: В.Ф.Антипенко, Н.С. Бєглова, В.А. Захарова, М.П. Требіна, С.В. Черніченко та інші., дослідження спеціалістів в галузі міжнародного економічного права: Д. Каро, П. Жуайяра, Г. М. Вельямінова, соціологічні дослідження Э. Дюркгейма, Л. Дюгі, О. А. Радзівілла, А. Ходова та інші., філософські, політологічні та історичні дослідження: Ф. Фукуями, С. Хантингтона, О. Шпенглера та інші.

Актуальність теми полягає в тому, що визначивши та усвідомивши глибинні причини виникнення та поширення міжнародного тероризму, людство має шанс за допомогою міжнародного економічного права знищити це деструктивне явище і, створивши справедливі умови розвитку кожного члена соціуму, спільно